

„არქეოლოგია“ 5-ის სტუმარია პროფესორი ნოდარ ბახტაძე

ცნობილი ქართველი არქეოლოგი და ხუროთმოძღვრების ისტორიკოსი, პროფესორი ნოდარ ბახტაძე დაიბადა ქ. თბილისში, 1953 წლის 9 ივნისს. 57-ე საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ იგი ჩაირიცხა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის ფაკულტეტზე, 1978-1980 წლებში კი საქართველოს მეცნ. აკადემიის ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმისა და თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიარა ასპირანტურის კურსი ქართული ხელოვნების ისტორიასა და არქეოლოგიაში. 1980-2004 წლებში ნ. ბახტაძემ პროფესიული კარიერა განაგრძო ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმში, ჯერ უმცროს, შემდეგ კი უფროს მეცნიერ თანამშრომლად. ხელმძღვანელობდა სხვადასხვა არქეოლოგიურ ექსპედიციებს. 1989 წელს, ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, დაიცვა დისერტაცია თემაზე: „ქვემო ქართლის კლდის ძეგლები“.

პროფესორი ნოდარ ბახტაძე

1991-1992 წლებში მუშაობდა საქართველოს კულტურის სამინისტროში ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა ინსპექციის სამმართველოს უფროსად. 1996-2001 წლებში კი გ. ჩიტაიას სახ. საქართველოს ხალხური ხუროთმოძღვრებისა და ყოფის სახ. მუზეუმის დირექტორის მოადგილედ სამეცნიერო დარგში.

2004 წელს ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად დაიცვა დისერტაცია თემაზე: „კლდეში ნაკვეთი ძეგლების გენეზისი და განვითარების გზები საქართველოში“. 1995-2005 წლებში მუშაობდა თბილისის სულხან-საბა ორბელიანის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიურ უნივერსიტეტში, ჯერ დოცენტის, შემდეგ კი პროფესორის თანამდებობაზე.

2010 წლიდან დღემდე მუშაობს ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებულ, შემდეგ კი სრულ პროფესორად და საქართველოს ეროვნული მუზეუმის წამყვან მეცნიერ-თანამშრომლად.

პროფ. ნ. ბახტაძის სახელთან არის დაკავშირებული ისეთი ცნობილი ძეგლების არქეოლოგიური კვლევები, როგორცაა ქვემო და შიდა ქართლის კლდეში ნაკვეთი ძეგლები, არეშის, ნეკრესის და გრემის ნაქალაქარები, ღავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსები და სხვ.

ნ. ბახტაძე არის საქართველოსა და საზღვარგარეთ გამოცემული ასზე მეტი სამეცნიერო სტატიისა და რამდენიმე მონოგრაფიის ავტორი. იგი დღემდე აქტიურადაა ჩართული საუნივერსიტეტო სამეცნიერო-საგანმანათლებლო პროცესში და უანგაროდ უზიარებს საკუთარ მდიდარ გამოცდილებას არქეოლოგიისა და ისტორიის სპეციალობის სტუდენტებს.

ჟურნალი „არქეოლოგია“ პროფ. ნ. ბახტაძეს კვლავაც წარმატებულ და ნაყოფიერ მოღვაწეობას უსურვებს.

ბატონო ნოდარ, რამ გადაგაწყეტინათ არქეოლოგიის პროფესიის არჩევა? ვინ იყვნენ ის ადამიანები, რომლებმაც კვალი დაამჩნიეს თქვენი მეცნიერად ჩამოყალიბების გზას?

პროფესიონალ არქეოლოგად ჩამოყალიბების გზა ჩემთვის მშვიდი და სწორ-ხაზოვანი არ ყოფილა. ისტორია და განსაკუთრებით „რომანტიკული“ პროფესია - არქეოლოგია, უამრავი ახალგაზრდის მსგავსად, სკოლის ასაკიდანვე მეც მიტაცებდა და ამ „ჟანრის“ წიგნებს ხშირად ვკითხულობდი. თუმცა, ხატვასა და ტექნიკურ საგნებში კარგ სასტარტო უნარებს ვერ შეველიე (უფრო ოჯახი...) და თავდაპირველად არქიტექტორის პროფესიას დავუფლეთ. შედეგად, პირველი სტუდენტობისას მუდამ განვიცდიდი ბავშვობის ოცნებისადმი „ნოსტალგიას“, ამიტომ, ძირითადად, არქიტექტურის თეორიისა და ისტორიის კურსებს ვუთმობდი დროს, გულისხმიერი ნაცნობ-მეგობრების წყალობით კი უკლებლივ ყველა ზაფხულს არქეოლოგიურ, ეთნოგრაფიულ თუ ხუროთმოძღვრების ძეგლების შემსწავლელ ექსპედიციებში ვატარებდი. იმჟამად, სპეციალობათა ასეთი „ტანდემის“ მნიშვნელობა მომავალი პროფესიისთვის გააზრებული არ მქონდა. მხოლოდ მოგვიანებით მივხვდი, რომ ბედმა შესანიშნავი შესაძლებლობა მარგუნა - თავდაპირველად კლასიკური და შუა საუკუნეების არქეოლოგიის პროფესიისთვის ესოდენ აუცილებელ უნარებს - ხელოვნებას, ხუროთმოძღვრების ისტორიას და კულტურული მემკვიდრეობის ფიქსაციას პროფესიონალურ დონეზე დავუფლებოდი. დღესაც კი მიჭირს თქმა, ამ ორმაგ სპეციალობას პირიქითი თანმიმდევრობით მივიღებდი კი? მეექვსეა მაშინდელი ერთსაფეხურიანი უმაღლესი განათლების პირობებში არქეოლოგიის დიპლომით აღჭურვილს, ხუროთმოძღვრების აკადემიურად შესწავლა დამეწყოს. სხვანაირად არ გამიგოთ - დღესდღეობით, თეორიულადაც და პრაქტიკულადაც, დამწყები არქეოლოგების მიერ ამ უმჭიდროეს მომიჯნავე პროფესიებში დაოსტატება შეუძლებლად სულაც აღარ მიმაჩნია - წინააღმდეგ შემთხვევაში არქეოლოგიის სპეციალობის სტუდენტებისთვის, ხელოვნების ისტორიის კურსის გარდა (წლების განმავლობაში, არქეოლოგიაზე ადრე რომ ვკითხულობდი), ილიას უნივერსიტეტში არ შემოვიღებდი სასწავლო კურსს - არქეოლოგიური ძეგლების გრაფიკული ფიქსაცია. მინდა გითხრათ, რომ ამ კურსის გავლის შედეგად, მომავალი არქეოლოგები, არცთუ იშვიათად, ლამის პროფესიონალურ უნარებს იძენენ ძეგლების ანაზომების შესრულებაში.

თქვენი მეორე შეკითხვაც ჩემთვის ამ სანუკვარი გზის გაკვალვას უკავშირდება - უზომოდ მაღლიერი ვარ ჩემი დიდი მასწავლებლების, შემდგომში უფროსი მეგობრების, ბატონების: ირაკლი ციციშვილის, პარმენ ზაქარაიასი, ლევან ჭილაშვილის, ალექსანდრე (ლალი) ჯავახიშვილის, ოთარ ჯაფარიძის, რამინ რამიშვილის. მომავალ თაობაზე მზრუნველმა ამ მეცნიერებმა, დაინახეს რა ჩემი საისტორიო და არქეოლოგიური პროფესიებისადმი სერიოზული მისწრაფება, ყურადღება არ მოუკლიათ, თითქმის მთელი საქართველო შემომატარეს, კულტურული მემკვიდრეობის უამრავი ძეგლის კვლევა-ძიებაში ჩამრთეს, თავ-თავიანთი მიმართულების ანა-ბანას მაზიარეს, უშუალოდ არქეოლოგიის მიმართულებით ასპირანტურის კურსის გავლაშიც დამეხმარნენ და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სისტემის ძირძველი დაწესებულების - ს. ჯანაშიას სახელობის სახელმწიფო მუზეუმის კარი გამიღეს. ამ დიდი ტრადიციების სამეცნიერო და საგანმანათლებლო დაწესებულებაში მოღვაწე კიდევ არაერთმა ძვირფასმა ადამიანმა ითამამა პოზიტიური როლი ჩემს მოკრძალებულ სამეცნიერო კარიერაში და, რაც მთავარია, ქართულ კულტურულ ტრადიციებზე შეყვარებულ მოქალაქედ ჩამოყალიბებაში. მე თავს დღესაც, უპირველესად, ამ დიდებული მუზეუმის რიგით გუშაგად მივიჩნევ.

ინტერვიუ დოლოჭობის ბაზილიკის მნიშვნელობაზე

რომელ განსაკუთრებულ არქეოლოგიურ ექსპედიციას ან კამპანიას გამოჰყოფდით თქვენი მრავალწლიანი საველე-სამეცნიერო მოღვაწეობიდან? რომელ ძეგლს ან დადასტურებულ მოვლენას მიიჩნევდით თქვენი თუ თქვენი სამეცნიერო გუნდის ყველაზე მნიშვნელოვან აღმოჩენად?

ტრაფარეტული პასუხი არ მინდა გამომივიდეს - ყველა ძეგლი თუ კომპლექსი თავისებურად საინტერესო და მნიშვნელოვანიაო (არადა, გარკვეული აზრით, მართლაც ასეა...). გავიხსენებ ექსპედიციათა ორ უმნიშვნელოვანეს ციკლს: ჩემი ხელმძღვანელობით ჩატარებულ პირველ და სულ ბოლო წლების საველე სამუშაოებს, რომელთა დავიწყებას წუთითაც ვერ შევძლებ, და არა მარტო ამ „თავ-ბოლო“ რიგითობის გამო.

ჩემთვის პირველ დამოუკიდებელ არქეოლოგიურ ექსპედიციებს ქვემო ქართლში, შუდგად, არც მეტი, არც ნაკლები - მდინარე ხრამისა და მის შენაკად ხეობებში მდებარე ხელოვნურ გამოქვაბულთა უამრავი კომპლექსის 2-3 ათასწლეულით „დაძველება“ მოჰყვა. ვახუშტი ბაგრატიონის თხზულებაში მოხსენიებული, ყველასგან მივიწყებული გამოქვაბული ძეგლების კვლევა-ძიებას, მე თვითონ 25-30 წლისა, თითქმის შიშველი ენთუზიაზმით ვატარებდი სტუდენტების არაჩვეულებრივად ინტერესიან, პატრიოტულად განწყობილ ჯგუფთან ერთად. მიზერული დაფინანსების გამო სატვირთო მანქანებს დავემგზავრებოდი ხოლმე, შემდეგ კი მრავალ კილომეტრს ფეხით გავდიოდი მცხუნვარე მზეში, ხანდახან კი წვიმაშიც. ხშირად გამოქვაბულებში ვათენებდით დამეს, კოცონის პირას. გასული საუკუნის 80-იანი წლების მიწურული იყო, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის კულმინაციის ხანა; ამ შესანიშნავ გოგო-ბიჭებთან ერთად პირღებულის მონასტრის ტყეში საქართველოს პირველი რესპუბლიკის დროშა შევკერეთ, ბუნებრივი საღებავებით შევღებეთ და „საფერავ-მინდისფერში“ იქვე გადასერილი თითებიდან სისხლიც ჩავაწვეთეთ... რომ ვიხსენებ, სენსაციური არქეოლოგიური მონაპოვრით ხელდამშვენებულები, რუსთაველის გამზირის გავლით, ამ დროშის ფრიალით როგორ შევედით ჯერ კიდევ საბჭოთა რეჟიმის ნომინალურ დაქვემდებარებაში მყოფი საქართველოს მუზეუმის ეზოში, დღესაც ტანში ჟრუანტელი მივლის. დამოუკიდებელი საქართველოს სხვა დროშა, მუზეუმის ფონდებში არ აღმოჩნდა (ვინ გააჩერებდა?) და თავისუფლებისათვის ბრძოლის დღეებში ჩვენი შენობის ფასადზე შემდეგაც ხშირად იყო გამოფენილი ეს დროშა (აწ უკვე ექსპონატი). და ამ რელიქვიის შემოქმედ ახალგაზრდებს, ახლა უკვე ჭარმაგ, სხვადასხვა სფეროს სპეციალისტებს არ იკითხავთ? ჩვენი, ყოველწლიურად დაწესებული, შეხვედრებისას, თავიანთი სიყმაწვილის ბედნიერების კულმინაციად, დღესაც გადაჭრით მიიჩნევენ იმ რამდენიმე ზაფხულს.

ეს ისე, ღირიკისგან თავი ვერ შევიკავე, თორემ იმ ახალგაზრდული ექსპედიციების ფრიალ სერიოზული სამეცნიერო შედეგი იმდენად დაუჯერებელი ეჩვენა ზოგიერთ სკეპტიკოს მეცნიერს, რომ ხმები დაყარეს, ეს ბავშვები გვეხუმრებიან და ბრინჯაოს ეპოქათა არტეფაქტების ნატეხები ჯიბით შეაქვთ შუა საუკუნეების სახიზრებშიო... რომ არა ბრინჯაოს ეპოქათა კულტურების უდიდესი სპეციალისტების, ბატონების ლალი ჯავახიშვილისა და ელგუჯა გოგაძის დაუზარებელი ჩამობრძანება ხრამის

ციცაბო ხეობაში და რამდენიმე გამოქვაბულში, ბედად, უძრავად შემორჩენილ ამ უძველეს ფენებში საკუთარი ხელით თხრილის გავლება, კიდევ რამდენიმე წელი დაგვჭირდებოდა მტკიცება, თუ რის საფუძველზე მივიჩნევდით ვახუშტი ბატონიშვილის მიერ შუა საუკუნეების სახიზრებად მიჩნეულ, ქვემო ქართლის ხეობებში ათეულობით კილომეტრზე განფენილ გიგანტურ კომპლექსებს ადრეული ბრინჯაოს ეპოქის, საყდრისის შემოქმედი მეტალურგი ტომების დასახლებების ნაშთებად.

რაც შეეხება სულ ბოლო წლებში, ჩემი ხელმძღვანელობით, საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში ჩემ მიერვე ჩამოყალიბებული კიდევ ერთი ახალგაზრდული გუნდისა და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრაქტიკანტი სტუდენტების ძალებით ჩატარებულ არქეოლოგიურ ექსპედიციებს ნეკრესის ნაქალაქარის გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების ძეგლებზე, მათი განსაკუთრებულობა იმაში მდგომარეობს, რომ სწორედ ამ კვლევის შედეგებმა სრულიად შეცვალა თითქმის საუკუნოვანი შეხედულება იბერიის სახელმწიფოს პირველი ქრისტიანული ტაძრების აღნაგობის შესახებ. საქმე ისაა, რომ ცნობილ ქართველ ხელოვნებათმცოდნეთა უმრავლესობა, სულ ბოლო დრომდე იზიარებდა XX ს - ის 20 - იან წლებში შემუშავებულ ჰიპოთეზას, რომლის მიხედვითაც ქართულ სახელმწიფოში ქრისტიანობის ოფიციალურ რელიგიად შემოღების შემდგომ (ამჟამად აღიარებულია დაახ. 326 წ), ქრისტიანული ტაძრების მოდელები დამოუკიდებლად ყალიბდებოდა, რომის იმპერიაში უკვე ნორმატიულად მიჩნეული გეგმარების გაუთვალისწინებლად. ამ ვერსიით, 1.5 საუკუნე დასჭირდა იმას, რომ საქართველოში მეტად მცირე ზომის, პრიმიტიული საეკლესიო ნაგებობები, ადგილზე ევოლუციის გზით სრულყოფილი, კანონიკური აღნაგობის ტაძრებით შეცვლილიყო.

ჩვენ მიერ ყვარლის მუნიციპალიტეტში, ნაქალაქარ ნეკრესში, სამი უძველესი, სავსებით კანონიკური გეგმარების, რომაულ-ადრებიზანტიური სამყაროს აღმოსავლეთის პროვინციების „სტანდარტებთან“ მეტად მიახლოებული გეგმარების, ფრიად დიდი ზომის ქრისტიანული ბაზილიკის აღმოჩენამ (ჭაბუკაურის, დურუჯისპირა, „დოლოჭოპის“) და შესწავლამ კი დაადასტურა, რომ იბერიის სამეფოში IV ს-ის მეორე ნახევარშივე იგებოდა რომის იმპერიაში შემუშავებული ქრისტიანული ლიტურგიის მოთხოვნათა გათვალისწინებით დაგეგმარებული ტაძრები. ეს აღმოჩენა, რაც საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოებრიობის მიერ ერთხმად იქნა აღიარებული, საკმად მძლავრი არგუმენტი აღმოჩნდა იმ ჰიპოთეზის დაშვების საწინააღმდეგოდ, რომ ქრისტიანული კულტურა იბერიის სამეფოში გაცილებით გვიან გავრცელდა საყოველთაოდ, ვიდრე მეზობელ ქრისტიანულ სახელმწიფოებში.

ამიტომაც ალბათ გამიგებთ, თუ რატომ ვთვლი ნაქალაქარ ნეკრესში ჩატარებული ამ კვლევების შედეგებს ქართულ ისტორიოგრაფიაში შეტანილ მნიშვნელოვან წვლილად.

სტუდენტ-პრაქტიკანტებთან ერთად

როგორც უკვე ახსენეთ კიდეც, თქვენ მიერ წაკითხული საუნივერსიტეტო კურსებიდან, ტრადიციულ არქეოლოგიურ თემებთან ერთად ფიგურირებს ერთგვარად „არასტანდარტული“ საგნებიც, რომლებსაც საქართველოში სტუდენტები ზოგჯერ დღემდე მხოლოდ თქვენი ხელმძღვანელობით ეუფლებიან. წლების წინ ამგვარად ჟღერდა კურსი „ქრისტიანული არქეოლოგიაც“. რატომ არ იკითხებოდა აქამდე ეს საგანი არც საქართველოში და არც დასავლეთ ევროპის უმრავლეს უნივერსიტეტებში ამ სახელწოდებით?

„ქრისტიანული არქეოლოგია“ არქეოლოგიის დარგის ერთ-ერთი საინტერესო სამეცნიერო მიმართულებაა, რომელსაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ევრაზიის კონტინენტის მრავალი ქვეყნის ისტორიული წარსულის სრულყოფილად კვლევაში. უბრალოდ, დასავლეთ ევროპისა და ჩრდილოეთ ამერიკის მთელ რიგ უნივერსიტეტებში, ის ჩანაცვლებულია სასწავლო კურსებით „ბიბლიური არქეოლოგია“, რომლის ფარგლებშიც მოიაზრება როგორც ძველი, ისე ახალი აღთქმის რელიგიურ კულტურათა ფორმირების ეპოქის არა მხოლოდ საკულტო ობიექტების თუ მემორიალური ნაგებობების, არამედ, ლამის არის მთელი ხალხებისა და ისტორიული მოვლენების კვლევა. ქრისტიანული არქეოლოგია კი, კონკრეტულად ქრისტიანული კულტურის ჩასახვისა და გავრცელების ნიუანსების ჩაღრმავებით კვლევაზეა ფოკუსირებული და ამ სასწავლო საგნის ცალკე კურსად გამოყოფა, უფრო უძველესი ქრისტიანობის ქვეყნებისთვის, მაგალითად იტალიის, საბერძნეთის და ისრაელის, აგრეთვე აღმოსავლეთ ევროპის რიგი ქვეყნების უნივერსიტეტებმა ჩათვალეს მიზანშეწონილად (ისევე, როგორც ისლამური არქეოლოგიის კურსები წინა აზიის ქვეყნებში); მათი მიზანი ნათელია: თავიანთი ქვეყნების (და არა მარტო)

მდიდარი ქრისტიანული კულტურის სათანადო ცოდნით აღჭურვილი სპეციალისტები იმ რაოდენობით აღზარდონ, რომ მათ ქვეყნებში შემორჩენილი დიდძალი, თუნდაც დაზიანება-განადგურების საშიშროების წინაშე მყოფი ნაეკლესიარ-ნამონასტრალები თუ სხვა მემორიალური ნაგებობების თანამედროვე სტანდარტებით შესწავლა-კონსერვაცია უზრუნველყონ. ცხადია, საქართველოში, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში ამ კურსის შემოღებით, მეც უმთავრესად იმავე მიზნის მიღწევა მსურდა - რომ ჩვენი უძვირფასესი ქრისტიანული ძეგლები მომიჯნავე დარგების: ისტორიის, ხელოვნებისა თუ თეოლოგიის ცოდნის ელემენტებს დაუფლებულმა არქეოლოგებმა შეისწავლონ.

რაც შეეხება კითხვას, თუ რატომ არ იკითხებოდა ეს კურსი საქართველოს უნივერსიტეტებში მე-20 საუკუნის განმავლობაში, ამაზე პასუხს უფრო დღევანდელ ახალგაზრდა არქეოლოგთა გასაგონად გავცემ, - საბჭოთა ეპოქაში რელიგიის კვლევებთან ესოდენ მჭიდროდ დაკავშირებული საგნების სწავლება (მით უფრო, სადაც სათაურშივე იყო გამოხატული მიზანი), ქვეყნის ოფიციალური მიერ სასტიკად იკრძალებოდა. მხოლოდ უკანასკნელ ათწლეულებში, ჯერ სულხან-საბას, შემდეგ კი ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტებში მომეცა მათი წაკითხვის საშუალება. თანდათან, მსგავსი შინაარსის და სახელწოდების კურსები სხვა უნივერსიტეტებშიც იქნა შემოღებული.

დანარჩენი სპეციფიკური კურსებიდან, არქეოლოგიური ძეგლების ფიქსაციის გარდა, რომელსაც წინა პასუხში უკვე შევეხე, გამოვყოფდი „სპელესტოლოგიური“ (კლდეში ხელოვნურად გამოკვეთილი) ძეგლების არქეოლოგიურ კვლევას. ამ საგნის აქტუალურობასაც კავკასიის რეგიონის კლდეში გამოქვაბული ისტორიული ხუროთმოძღვრული ძეგლების სიმდიდრე განაპირობებს. ჩემი და საზღვარგარეთელი კოლეგა-სპელესტოლოგების (სპელეოლოგები, ბუნებრივი მღვიმეების მკვლევრებში არ აგერიოთ!) მრავალწლიანი გამოცდილებით, ამ მრავალპლასტიანი და მრავალფუნქციური გამოქვაბული ძეგლების არქეოლოგიურად შესწავლას ისეთივე განსხვავებული, მულტიდისციპლინური სპეციფიკა აქვს, როგორც, ვთქვათ, წყალქვეშა არქეოლოგიას. ჩემი ღრმა რწმენით, უფლისციხის, დავით გარეჯის, ვარძიისა და სხვა მრავალი გამოქვაბული კომპლექსების პატრონი ქვეყნის უნივერსიტეტების კურსდამთავრებული არქეოლოგები, ამ ტიპის ძეგლების კვლევის მეთოდოლოგიაზე, ყოველ საჭირო შემთხვევაში, ხელახლა არ უნდა მსჯელობდნენ.

ბატონო ნოდარ, როგორც უკვე აღნიშნეთ, თქვენ მნიშვნელოვანი კვლევები გაქვთ ჩატარებული ხრამის ხეობაში და მათ შორის, სამშვილდეშიც. რას ფიქრობთ საქართველოს უნივერსიტეტის პროექტზე, რომელიც სამშვილდის ნაქალაქარის არქეოლოგიურ და ინტერდისციპლინურ კვლევებს ეხება?

მდინარე ხრამის (ქციის) და ზოგადად ქვემო ქართლის ხეობებში მდებარე, მრავალრიცხოვანი და მრავალქრონოლოგიურპლასტიანი გამოქვაბულების გრანდიოზულ, მანამდე სრულიად შეუსწავლელ კომპლექსებზე ჩვენ მიერ მე-20 საუკუნის 80-იან წლებში ჩატარებული ექსპედიციების სამეცნიერო შედეგების

დიდ მნიშვნელობაზე უკვე გესაუბრეთ. ბუნებრივია, მაშინ არც ამ რეგიონის სხვა, თუნდაც ქვით ნაგებ ხუროთმოძღვრების ძეგლებს - ნაქალაქარებს, ნასოფლარებს, ნატაძრალებსა და ნამონასტრალებს ვტოვებდით უყურადღებოდ და შეძლებისდაგვარად ვაფიქსირებდით, ხანდახან კი პუბლიკაციებშიც ავსახავდით. ცხადია, დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებდით სამშვილდის ნაქალაქარის კვლევასაც, თუმცა, რადგანაც იქ ჩასატარებელი მეტად მასშტაბური სამუშაოების დამაკმაყოფილებლად განხორციელება იმჟამად ჩვენს ხელთ არსებული, მეტად მწირი, მატერიალური რესურსების პირობებში შეუძლებელი იყო, ეს სამუშაოები წინასწარი დაზვერვების ეტაპს არ გაცდენია (გარდა გამოქვაბული კომპლექსების არქეოლოგიური კვლევისა).

ალავერდელი მიტროპოლიტი დავითი, პროფესორი ვახტანგ ჯაფარიძე და პროფესორი ნ. ბახტაძე დოლოჭოქის ბაზილიკის გათხრებზე

სამეცნიერო კვლევათა წარმატება, სხვა რესურსებთან ერთად, პირდაპირაა დაკავშირებული მეტად სწრაფად განვითარებად ტექნოლოგიებზე დამყარებულ ახლებურ მეთოდებთან. თუკი 3 ათწლეულის წინ თითოეული ძეგლის, და მით უფრო, კომპლექსების ფიქსაცია კუსტარულად, ნაწილ-ნაწილ და ნაკლები სიზუსტით ხდებოდა, დღეს გეო-საინფორმაციო და ციფრული ტექნოლოგიების განვითარებამ,

სულ სხვა შესაძლებლობები გადაუშალა ახალი თაობის მკვლევრებს. აღარაფერს ვამბობ ძეგლებზე არქეოლოგიურად დაფიქსირებული არტეფაქტებისა და ეკო-ფაქტების თანამედროვე ტექნიკურ-ლაბორატორული მეთოდებით კვლევაზე.

უპირველესად სწორედ ამგვარი თანამედროვე მიდგომების ფართოდ დანერგვის გამო, ძალზე პოზიტიურად ვაფასებ საქართველოს უნივერსიტეტის მიერ ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ნაქალაქარ სამშვილდისა და მისი მიდამოების ისტორიულ ძეგლებზე განხორციელებულ არქეოლოგიურ და ინტერდისციპლინურ კვლევებს. რა თქმა უნდა, ამ სამუშაოების უდავო წარმატებას არა მხოლოდ მატერიალურ-ტექნიკური რესურსები განსაზღვრავს (რაც, საქართველოს სინამდვილეში, ჯერ კიდევ მეტად შრომატევადი მცდელობებით მოიპოვება); ამ პროექტის ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, თუმცა უკვე ფრიად გამოცდილი ხელმძღვანელობის, მუდმივად მონაწილე სტუდენტების და მოწვეული, მომიჯნავე დარგების სპეციალისტების უზარმაზარი ენთუზიაზმისა და ინტელექტუალური პოტენციალის გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა, პრაქტიკულად ყველა სეზონზე, ესოდენ მნიშვნელოვანი შედეგების მიღება. ცხადია, ამ პროექტის ფარგლებში ჩატარებულ სავლე და ლაბორატორულ სამუშაოებში აქტიური მონაწილეობა, ფასდაუდებელი გამოცდილების მიღების წყაროა თქვენი უნივერსიტეტის არქეოლოგიის მიმართულების (და არა მარტო) სტუდენტებისთვის, და ეს მათ საკონფერენციო გამოსვლებსა თუ პუბლიკაციებში თვალნათლივ იგრძნობა. გისურვებთ კიდევ უფრო დიდ წარმატებებს!